

Bewust stroomopwaarts

Inrichting ecologische zone Marumerlage

In de aanbesteding van het beekstelsel Dwarsdiep in het natuurgebied Marumerlage stond het respecteren van flora en fauna en het kwetsbare veengebied met hoofdletters geschreven. De combinatie De Waard BV en Mechielsen Oldehove BV mocht het project uitvoeren, mede dankzij een uitgekiend plan van aanpak.

Uitvoerder Jan Rosema van Mechielsen Oldehove was verantwoordelijk voor het project. "Omdat wij begaan zijn met de natuur verliep de samenwerking met opdrachtgevers en toezichhouders soepel. Dat had een positieve invloed op de kwaliteit en de voortgang van het project."

<i>Project:</i>	<i>inrichting ecologische zone Marumerlage</i>
<i>Opdrachtgever</i>	<i>Waterschap Noorderzijlvest in samenwerking met de provincie Groningen, Staatsbosbeheer en de gemeente Marum</i>
<i>Looptijd</i>	<i>augustus 2014 tot en met december 2014</i>
<i>Aanneemsom</i>	<i>€ 539.000,-</i>
<i>Directie:</i>	<i>Royal HaskoningDHV.</i>
<i>Uitvoerende partij</i>	<i>aanneemcombinatie De Waard BV en Mechielsen Oldehove BV</i>
<i>Werkzaamheden.</i>	<i>aanleggen 20 tot 25 hectare groot moerasgebied. Opnieuw aanleggen oorspronkelijk vier kilometer lang beektraject Dwarsdiep. Dempen sloten, aanbrengen van natuurlijke ophogingen en waterwerken voor waterberging en waterbeheersing. Realiseren van een vispassage, een wandelroute en een uitkijkheuvel.</i>

Marumerlage, zoals de naam al zegt, is een 75 hectare omvattend laaggelegen veengebied waardoor vroeger het riviertje Dwarsdiep kronkelde. Tijdens de ontginning ten behoeve van de landbouw werd het riviertje gekanaliseerd met dwars erop allemaal slotjes om de percelen begaanbaar te maken. Desondanks bleek het gebied de afgelopen decennia te nat voor professionele veeteelt, met als gevolg dat het kleinschalige natte gebied met zijn vele veengaten en slotjes met de schaalvergroting in onbruik was geraakt. In het kader van de Ecologische Hoofdstructuur is het gebied toegewezen als een interessant reservaat, onder andere bekend vanwege de vele (trek)vogels en vissoorten. Om de functie in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur te versterken, besloot het waterschap Noorderzijlvest met Europees geld de oude beekloop te herstellen, de landbouwgronden af te graven en het gebied te omzomen voor waterberging. En - niet onbelangrijk - het gebied te benutten voor het winnen van schoner water. In de aanbesteding op uitnodiging aan vijf regionale aannemers vroeg waterschap Noorderzijlvest via EMVI een uitgekend plan om de flora en fauna te respecteren. Ook mocht er beslist niet op de laaggelegen veengebieden en weiden worden gereden, met uitzondering van de voertuigbewegingen langs te dempen sloten en watergangen.

In combinatie

Mechielsen Oldehove voerde in onderaanneming al diverse werken uit voor het waterschap Noorderzijlvest. Voor Marumerlage had het bedrijf niet voldoende referentieprojecten en bovendien legt Mechielsen zich toe op onderaanneming. Eén van de opdrachtgevers waarmee Mechielsen veel samenwerkt en voor werkt, is De Waard BV. Dat bedrijf had wel de gewenste referentiewerken in hoofdaanneming. In goed onderling overleg is het project gezamenlijk aangenomen, waarbij de regie en het grondwerk bij Mechielsen kwamen en De Waard de waterwerken uitvoerde. Projectleider Jan Rosema van Mechielsen Oldehove: "Goed samenwerken met opdrachtgevers maakt je sterker. Met deze samenwerking konden we toch inschrijven op dit project en dat maakt het mogelijk om dit project als referentieproject te krijgen", zegt hij. Via een uitgekend plan lukte het voldoende scherp in te schrijven. Het binnenhalen ervan zat hem uiteindelijk in het plan dat de bedrijven presenteerden om de natuur zo weinig mogelijk te verstoren.

De ingrediënten om het gebied gemakkelijker af te graven en de watergangen te dempen, waren aanwezig. Door het gebied komt een bypass in de vorm van de nieuw te graven beek, dus was de meest eenvoudige oplossing

1. Machinisten met oog voor de natuur weten wanneer ze het ontwerp moeten volgen of juist afwijken om de natuurwaarden optimaal de kans te bieden om zich te ontwikkelen.

2. Door in september onder droge omstandigheden aan de natte kant te beginnen, kon bijna al het grondverzet met kippers en dumpers worden gerealiseerd.

3. Het project is met de laser en GPS afgewerkt. Blind graven was er niet bij, maar juist extra aandacht in verband met mogelijke waardevolle archeologische vondsten.

4. Het dempen van de oude sloten was één van de taken. Deze routes werden ook slim benut voor het afzetten van vrijkomende gronden om de zijkanten op te hogen.

om eerst die bypass aan te leggen en daarna het traject van het gekanaliseerde Dwarsdiep bij de inlaat te dempen. Dan zou het gebied grotendeels droogvallen. De combinatie De Waard-Mechielsen koos juist voor de andere route. Jan Rosema: "Ons idee was om juist stroomopwaarts te gaan werken: een fase afdammen en vervolgens de te graven beek realiseren, hierna het water inclusief aanwezige vissen en amfibieën in het nieuw aangelegde leefgebied te laten stromen en de werken verder uitvoeren. Daarmee verstoort je de visstand niet en breng je het gebied van onder af meteen op peil zonder verlaging van de waterstand", aldus de projectleider. Dit trapsgewijs stroomopwaarts uitvoeren betekent ook dat je continu net op het droge blijft.

Passend in de tijd

In dit plan speelde de factor tijd ook een belangrijke rol. "Het project startte half september en de waterwerken en afgravingen moesten eind 2014 worden afgeleverd", zegt Jan Rosema. "Met de wetenschap dat het normaal gesproken in het najaar steeds natter wordt, werk je dan ook naar de hoger gelegen drogere zandkoppen toe, die vooral aan het inlaatkanaal van het project zitten."

In de novembermaand waren ze al aangekomen bij de hoger gelegen gebieden. "Door deze aanpak en mede dankzij een prachtig najaar hebben we bijna het hele project kunnen afwerken met trekker-dumpercombinaties. Pas op het laatst zijn er rupsdumpers ingezet.

Jan geeft aan dat ze bij de hogere zandkoppen extra tijd hadden gerekend voor archeologisch onderzoek. Ook de aanwezigheid van een vrij zeldzame pingo (een verveende gletsjerkraater met waardevolle informatie over vegetaties uit de oertijd) speelde hierin een rol. "Achteraf viel het archeologische werk erg mee", zegt Jan. Wel vonden ze uiteraard enkele flinke zwerfkeien en de medewerkers diepten uit de waterpartijen een eikenstam op die na onderzoek ruim 4000 jaar oud bleek te zijn. "Daar hebben we in overleg met het waterschap een monument van gemaakt."

Passie voor de natuur

De ogen van Jan Rosema twinkelen als hij dit vertelt. Dat is te begrijpen, want als natuurliefhebber en met de aanwezige kennis op het gebied van ecologie is Jan echt begaan met de natuur. Dat heeft ook zijn uitwerking op de medewerkers in het veld. "Wij proberen echt rekening te houden

5 Hier het eindresultaat van waterpeilbeheersing samen met deze vistrap. Het natuurgebied krijgt ook een functie als waterbuffer.

6 De waterbeheersing is ook zichtbaar bij de inlaat. Naast het gebied met de oude watergang is er parallel een sloot die omliggende watergangen aansluit.

7 Ondanks het gunstige najaar moest op het eind de rupsdumper toch nog worden ingezet. Dan wel deze met zijn 90 graden draaibare bak om sneller te werken en minder te draaien.

8 In het gebied is deze uitkijkpost gerealiseerd. Daarop is later het monument van veldkeien en de 4000 jaar oude eiken stam gerealiseerd. Een mooi visitekaartje.

met natuur en natuurwaarden. Dat zien de toezichhouders en de ecologen ook. Je merkt dat daardoor de gesprekken gemakkelijker gaan. Dat heeft een positief effect op de voortgang van het project en de onderlinge samenwerking."

Jan bedoelt daarmee dat rekening wordt gehouden met wensen en eisen van bijvoorbeeld ecologen door aangepast te werken ten opzichte van 'zoveel kuub per dag willen verzetten'. In eerste instantie lijkt dat tijd te kosten, maar volgens hem levert het aan het eind van de streep juist een plus op in zowel de productiviteit als de onderlinge relatie met opdrachtgevers. "Het voorkomt discussies, stilleggen en onnodig oponthoud. Opdrachtgevers en toezichhouders weten dat wij rekening houden met hun wensen en dat geeft ons weer de ruimte binnen die grenzen op eigen inzicht het werk zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Zij zien echt wel of medewerkers zo snel mogelijk afgraven of juist heel precies de bodem en de voormalige rivierbodemplijnen proberen te volgen. Dat laatste vinden we juist leuk."

Door te werken met kranen die zijn uitgerust met GPS kon het ontwerp van het beekdal nauwkeurig worden uitgevoerd. Hierbij werd altijd

rekening gehouden met de grondslag en grondsoorten die je in het veld tegenkomt, waardoor je soms moet afwijken van het ontwerp om de natuurwaarden optimaal de kans te bieden om zich te kunnen ontwikkelen.

Slim afvoeren

Dat zie je ook terug aan de manier waarop de afgegraven teeltlaag aan de zijanten van het project is afgezet. "We mochten niet over de weilanden rijden, maar we moesten wel de sloten dempen. We hebben een belangrijke efficiëntieslag geslagen door gelijktijdig met het dempen van de sloten de afgegraven teeltlaag aan de zijanten af te zetten, deels in depot, om het daarna (deels later) aan de zijanten te profileren zonder dat er vervoersbewegingen nodig waren over de percelen of we moesten rijden."

Dankzij de slimme samenwerking met De Waard BV, echt oog voor de natuur en de efficiënte werkwijzen hebben De Waard en Mechielsen Oldehove er deze prachtige referentie bij.

TEKST: Gert Vreemann

FOTO'S: Mechielsen, Vreemann